

Zagłębiając się w przebieg kariery zawodowej, działalności dydaktycznej i naukowej Grigorija Grigoriewicza Gagarina, ukazał się on jako postać wielopłaszczyznowa i złożona – architekt, artysta i akademik, ale także członek carskiej arystokracji. Ponadto jego obecność na Kaukazie zbiega się z istotnymi zmianami politycznymi i społecznymi w regionie. Pierwsza wizyta Gagarina na Kaukazie na początku lat czterdziestych XIX wieku związana była ze służbą wojskową w armii carskiej. Brał udział w toczących się walkach wojny kaukaskiej i ludobójstwie Czerkiesów. Gagarin stworzył wówczas swoje pierwsze prace przedstawiające życie codzienne i portrety mieszkańców regionu, a także kaukaskie weduty i pejzaże.

Kolejny pobyt Gagarina na Kaukazie wiązał się z podjęciem przez niego służby w carskiej administracji Wicekrólestwa Kaukaskiego w Tbilisi (1848-1855), którym rządził wówczas Woroncow. Na zlecenie namiestnika Grigorij Grigoriewicz zaprojektował nie tylko wnętrze pierwszej tbiliskiej opery (1848-1851), ale także neobizantyjską katedrę Wniebowstąpienia w Alagirze (1850-1853) oraz nową dekorację średniowiecznej katedry Sioni w Tbilisi (1851-1855). Po zakończeniu służby w carskiej administracji Wicekrólestwa Kaukaskiego w Tbilisi Gagarin powrócił w 1855 r. do Petersburga, gdzie podjął pracę w carskiej Akademii Sztuk Pięknych (w 1859 r. objął stanowisko jej wiceprezesa). Tam w ramach swojej działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej organizował zajęcia z malarstwa ikonowego i przy wsparciu Wielkiej Księżnej Marii Nikołajewnej otworzył Muzeum Starożytności Chrześcijańskich. Ponadto importował studia zachodnioeuropejskie omawiające dziedzictwo bizantyjskie i propagował wśród studentów jego wnikliwe studiowanie i poszukiwanie w nim inspiracji dla swoich projektów. Wszystkie przytoczone fakty pokazują, jak aktywny zawodowo był Gagarin. Fascynującym tematem jest promocja Kaukazu w krajach Europy Zachodniej i carskiej Rosji poprzez publikacje, takie jak *Le Caucase Pittoresque* (1847) czy *Scènes, Paysages, Moeurs et Costumes du Caucase* (pierwszy numer, 1845). Grigorij G. Gagarin był wybitnym członkiem XIX-wiecznego środowiska akademickiego i architektonicznego. Omówione w rozprawie fakty z jego życia, materiały archiwalne oraz analizy stylistyczne jego twórczości artystycznej i architektonicznej pozwolą na lepsze poznanie tego teoretyka sztuki i architekta-amatora.